

Totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas komisijas
un Totalitārisma seku dokumentēšanas centra darbības izmeklēšanas
Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas ziņojums.

Ar Saeimas 1993.gada 7.07. lēmumu izveidotā Parlamentārā izmeklēšanas komisija, izpildot Saeimas uzdevumu izmeklēt un 2 nedēļu laikā ziņot Saeimai par Totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas komisijas un Totalitārisma seku dokumentēšanas centra darbību, iepazīnās:

1. Ar normatīvajiem aktiem, kas reglamentē Totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas komisijas (turpmāk tekstā TRNIK) un Totalitārisma seku dokumentēšanas centra (turpmāk tekstā TSDC) darbību un kas ir saistīti ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes pārziņā bijušo LPSR VDK materiālu nodošanu TRNIK un šo materiālu apstrādes kārtību.
2. Ar TRNIK sēžu protokoliem no komisijas izveidošanas brīža līdz 1993.gada 17.06.
3. Ar masu informācijas līdzekļos parādījušos informāciju par TSDC rīcībā pārņemtajiem VDK materiāliem.

Parlamentārā izmeklēšanas komisija noklausījās TRNIK priekšsēdētāju Daini Vanagu, TSDC vadītāju Pauli Kļaviņu, TSDC galveno speciālistu Induli Zāli, LR ģenerālprokurora vietnieku uzraudzībā pār totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanu Uldi Strēli, kā arī atsevišķus masu informācijas līdzekļu pārstāvjus.

Veiktās izmeklēšanas rezultātā konstatēts, ka TRNIK priekšsēdētājs D.Vanags ir izplatījis masu informācijas līdzekļos ziņas, ka TSDC pārņemtajos VDK materiālos ir atrodami piecu 5.Saeimas deputātu uzvārdi.

Savukārt TSDC vadītājs P.Kļaviņš masu informācijas līdzekļos izplatījis ziņas, ka TSDC pārņemtajos VDK materiālos ir atrodami piecu 5.Saeimas deputātu uzvārdi. un ka starp šiem deputātiem nav ne Valdis Birkavs, ne Ojārs Kehris. Bez tam P.Kļaviņš atzina, ka ir izsniedzis vienu no Saeimā iekļuvušo sarakstu vadībai ziņas par šī saraksta deputātu (jeb deputātiem), kura uzvārds ir atrasts TSDC pārņemtajos LPSR VDK materiālos. Kļaviņš atteicās paskaidrot, kura saraksta vadībai viņš izsniedzis šīs ziņas.

Parlamentārā izmeklēšanas komisija konstatē, ka pārējā informācija par 5.Saeimas deputātiem, kuri it kā sadarbojušies ar VDK, radusies uz baumu pamata un to izcelšanās avotu noskaidrot nav iespējams.

TRNIK nolikuma (apstiprināts ar LR APP 1992.g. 16.apriļa lēmumu ar grozījumiem 1993.g. 3.maijā) 3.daļas pirmais punkts un TSDC nolikuma (apstiprināts

ar LR APP 1992.g. 16.apriļa lēmumu ar grozījumiem 1993.g. 3.maijā) 4.daļas pirmais punkts uzliek par pienākumu TRNIK un TSDC darbiniekiem, stājoties darbā, nodot zvērestu ar sekojošu tekstu - Es (vārds, uzvārds), stājoties darbā, Totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas komisijā un tās izveidotajās struktūrvienībās, ar savu parakstu apliecinu, ka apsolu Latvijas tautai godīgi izpildīt man uzticētos pienākumus, stingri ievērot starptautisko tiesību pamatprincipus, Latvijas Republikas Satversmi un citus likumus un neizpaust valsts un dienesta noslēpumus.

Šo zvērestu ir parakstījuši gan TRNIK priekšsēdētājs D.Vanags, gan TSDC vadītājs P.Kļaviņš.

TSDC instrukcijas Nr.1 "Par inventarizēto VDK un PSKP (LKP) dokumentu un informācijas materiālu apstrādi" (apstiprināta ar TRNIK 1993.g. 20.05. lēmumu) 1.punkts nosaka, ka "visi Dokumentēšanas centra inventarizētie VDK un PSKP (LKP) dokumenti un informācijas materiāli sastāda Dokumentēšanas centra dienesta noslēpumu krājumu un uz to apstrādi attiecas zvērests par dienesta noslēpumu neizpaušanu".

Bez tam TRNIK sēdē 1993.g. 17.06. tika nolemts, ka materiāli par VDK kartotēkā atrastajiem astoņu Saeimā iekļuvušo sarakstu pārstāvjiem tiks nodoti Saeimas Mandātu komisijai. Komisija šajā sēdē nolēma, paziņot masu informācijas līdzekļos tikai to, ka strādājot ar VDK materiāliem ir parādījušies Saeimas deputātu uzvārdi un sakarā ar to TRNIK pārbaudīs visu iekļuvušo sarakstu pārstāvju uzvārdus. Iegūtā informācija, ja tāda patiešām būs, tiks nodota Saeimas Mandātu komisijai.

Komisijas sēdē vairākkārt tika uzsvērts, ka masu informācijas līdzekļos nedrīkst minēt šo uzvārdu skaitu. Šāds lēmums pēc konsensus principa arī tika pieņemts.

Pamatojoties uz augstākminēto, parlamentārā izmeklēšanas komisija konstatē, ka TRNIK priekšsēdētājs D.Vanags, norādot VDK materiālos minēto deputātu skaitu, un TSDC vadītājs P.Kļaviņš arī norādot šo skaitu, nosaucot V.Birkavu un O.Kehri kā deputātus, kuri nav minēti TSDC rīcībā esošajos VDK materiālos, un nododot vienai no Saeimā iekļuvušo saraksta vadībai ziņas par šī saraksta deputātiem, ir pārkāpuši gan TRNIK un TSDC nolikumus, gan TSDC instrukciju Nr.1, gan TRNIK 1993.g.17.06. lēmumu.

Iepazīstoties ar TRNIK, TSDC un LR prokuratūras totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas pārvaldes darbību, parlamentārā izmeklēšanas komisija atzīmē, ka darbu, ko veic šīs institūcijas, ir nepieciešams turpināt.

Pagaidām gan totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšana atrodas organizatoriskā sākumstadijā, taču lielā mērā to kavēja likumdošanas bāzes trūkums - tikai 1993.gada

30.04. Augstākā Padome papildināja Kriminālkodeksu ar pantiem, kas nosaka atbildību par noziegumu pret cilvēci, genocīdu, noziegumu pret mieru un kara noziegumu izdarīšanu.

Parlamentārā izmeklēšanas komisija konstatē arī to, ka darbam ar VDK materiāliem nav pietiekošas tiesiskās regulēšanas. Šāda situācija rada neobjektīvu vērtējumu iespējas un spriedzi sabiedrībā un tādēļ ir novērtama iespējami īsā laikā.

Saskaņā ar Saeimas kārtības rullja 175.pantu, Saeimas 1993.gada 7.jūlija lēmumu par parlamentāras izmeklēšanas komisijas izveidošanu un izmeklēšanas laikā konstatēto parlamentārā izmeklēšanas komisija iesniedz Saeimai atbilstošu lēmuma projektu.

29.07.1993

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas priekšsēdētājs

I. Kamaldiņš

Iesniedz Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisija Totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas komisijas un Totalitārisma seku dokumentēšanas centra darbības izmeklēšanai

PROJEKTS

LĒMUMS.

Noklausījusies parlamentārās izmeklēšanas komisijas Totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas komisijas (turpmāk tekstā TRNIK) un Totalitārisma seku dokumentēšanas centra (turpmāk tekstā TSDC) darbības izmeklēšanai ziņojumu, Saeima nolemj:

1. Uzdot Latvijas Republikas Tieslietu ministrijai mēneša laikā izstrādāt un iesniegt Saeimai likumprojektu, kas reglamentētu VDK materiālu uzglabāšanas un izmantošanas kārtību, noteiktu, kad un kā veicama šajos materiālos atrodamo ziņu pārbaude, kā arī paredzētu atbildību par šā likumu neievērošanu.
2. Uzdot TRNIK un TSDC līdz lēmuma 1.punktā minētā likuma spēkā stāšanās brīdim stingri ievērot TRNIK un TSDC nolikumus, TSDC instrukciju Nr.1, nodrošināt TSDC rīcībā esošo VDK materiālu, to kopiju, un šajos materiālos esošās informācijas saglabāšanu un neizplatīšanu ārpus TRNIK, TSDC un Latvijas Republikas prokuratūras totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas pārvaldes, pēc likuma spēkā stāšanās rīkojoties atbilstoši tā prasībām.
3. Atzīt parlamentārās izmeklēšanas komisijas TRNIK un TSDC darbības izmeklēšanā uzdevumu par izpildītu un izbeigt komisijas darbību.
4. Lēmums stājas spēkā ar tā pieņemšanas brīdi.

29.07.1993

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMA

Jēkabpils la 11, Rīga, LV 1811 • Tālrunis 322938 • Fakss 211611

PAZIŅOJUMS

Saeimas priekšsēdētājs dara zināmu, ka šā gada 29.jūlija plenārsēdē, noklausījusies ziņojumu, ko sniedza Parlamentārā izmeklēšanas komisija Totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas komisijas un Totalitārisma seku dokumentēšanas centra darbības izmeklēšanai, Saeima nolēma:

1. Uzdot Tieslietu ministrijai mēneša laikā izstrādāt un Ministru kabinetam — iesniegt Saeimai likumprojektu, kas reglamentētu VDK materiālu uzglabāšanas un izmantošanas kārtību un noteiktu, kad un kā veicama šajos materiālos atrodamo ziņu pārbaude, kā arī paredzētu atbildību par šā likuma neievērošanu.

2. Uzdot Totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas komisijai un Totalitārisma seku dokumentēšanas centram līdz 1.punktā minētā likuma spēkā stāšanās brīdim stingri ievērot Totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas komisijas un Totalitārisma seku dokumentēšanas centra nolikumus, Totalitārisma seku dokumentēšanas centra instrukciju Nr.1, nodrošināt Totalitārisma seku dokumentēšanas centra rīcībā esošo VDK materiālu, to kopiju un šajos materiālos esošās informācijas saglabāšanu un neizplatīšanu ārpus Totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas komisijas, Totalitārisma seku dokumentēšanas centra un Prokuratūras Totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas pārvaldes. Pēc minētā likuma spēkā stāšanās Totalitāro režīmu izmeklēšanas komisijai un Totalitārisma seku dokumentēšanas centram jārīkojas atbilstoši tā prasībām.

3. Atzīt, ka Parlamentārās izmeklēšanas komisija Totalitāro režīmu noziegumu izmeklēšanas komisijas un Totalitārisma seku dokumentēšanas centra darbības izmeklēšanai savu uzdevumu ir izpildījusi, un izbeigt šīs komisijas darbību.

Saeimas priekšsēdētājs

A. Gorbunovs

Rīgā 1993.gada 29.jūlijā